

**Vanhemmuuden
tuen
reseptikirja**

Sisällys

Esipuhe.....	3
Hyvä kohtaminen tukee vanhemmuutta.....	4
Rutiinit ja yhdessäolo vahvistavat arkea.....	6
Rajat ja rakkaus suojaavat lasta.....	8
Uni ja kannustava kosketus ovat lapsen perustarpeita.....	10
Sopiva tuki auttaa arjessa eteenpäin.....	12
Yhteinen toiminta vahvistaa perheiden hyvinvointia.....	14
Toimiva parisuhde tukee lasta.....	16
Vanhemmuus jatkuu eron jälkeen.....	18
Lapsen ja vanhemman tuki erityisissä tilanteissa on tärkeää.....	20

Esipuhe

Arvoisa lukija

Jokainen lapsi ansaitsee ja tarvitsee turvalliset aikuiset kasvunsa tueksi ja arjen turvaksi, ja vanhemmat tarvitsevat tukea vanhemmuuteensa. Oletko joskus pohtinut, mitä vanhemmuuden tukeminen tai vanhemmuutta tukeva yhteistyö työsi arjessasi on? Oletko miettinyt, mikä sinun roolisi on vanhemmuuden tukemisessa.

Tämä pieni Vanhemmuuden tuen reseptikirja nostaa esiin vanhemmuuden tukemiseen liittyviä keskeisiä tarpeita ja herättelee pohtimaan niihin vastaa-mista. Kirjan näkökulmat soveltuvat erityisesti pienten lasten perheisiin. An-toisinta on, kun työtiimi tai koko yksikkö miettii esitettyjä teemoja yhdessä, jotta vanhemmuuden tukeminen vahvistuisi koko yhteisön yhteiseksi toi-mintatavaksi. Näin voimme kulkea vanhempien rinnalla lasten ja perheiden parhaaksi.

Tämä reseptikirja on syntynyt Pohjois-Pohjanmaan LAPEn Toimiva arki -hank-keen toimijoiden kokemasta tarpeesta laatia työkalu lasten, nuorten ja per-heiden kanssa toimivien työn tueksi. Mukana on LAPE-toimijoiden lisäksi ol-lut järjestöjen ja seurakunnan asiantunteva edustus.

Kiitämme kaikkia Reseptikirjan valmisteluun osallistuneita työpanoksesta ja tämän tärkeän asian vahvistamisesta!

Joulukuussa 2018

LAPE, Toimiva arki -hanketiimi ja yhteistyökumppanit

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Hyvä kohtaaminen tukee vanhemmuutta

Nähdyksi , kuulluksi ja ymmärretyksi tuleminen on vanhempaa vahvistava kokemus. Kohtaamisen ja keskustelun lähtökohtana ovat lapsen asiat.

Miten?

- Viesti arkisissa kohtaamisissa pienillä sanoilla, ilmeillä ja eleillä hyväksyntääsi
- Kerro jotain hyvää lapsesta, mikä sinua on ilahduttanut
- Osoita konkreettisesti keskustelutilanteessa, että haluat kohdata – ota katsekontakti, toivota tervetulleeksi, unohda puhelin ja koneet, järjestä tila viihtyisäksi ja kuuntele.
- Kysy: Miten jaksat, mitä sinulle kuuluu? Mitä sinä ajattelet ja koet? Mitä toivoisit minulta ja muilta?
- Huomaa vahvuuksia vanhemmassa ja lapsessa ja vahvista niitä.

Hyödyllisiä linkkejä

verkkokoulut.thl.fi/web/suojele-lasta

Pohdittavaksi

Miten kohtaan niin, että se vahvistaa vanhemman voimavaroja?

Miten kuuntelen niin, että vanhempi haluaa puhua?

Miten puhun niin, että vanhempi haluaa kuunnella?

Miten lisään myönteisiä asioita sähköisessä viestinnässäni?

Miten synnytän luottamusta kohtaamisessa?

Rutiinit ja yhdessäolo vahvistavat arkea

Hyvään arkeen kuuluu muun muassa riittävästi lepoa, ravintoa, ihmissuhteita, liikuntaa, harrastuksia tai mielekästä tekemistä. Arjen rutiinit ja niiden yhteensovittaminen luo turvallisuutta ja hyvinvointia sekä hallinnan tunnetta perheeseen.

Miten?

- Keskustele perheiden kanssa arjen sujumisesta. Kysy vaikkapa, miten nukkumaan meno tai perheen ruokailu sujuu.
- Muistuta vanhempaa arjen rutiinien elämää helpottavasta merkityksestä niin lapselle kuin vanhemman omalle jaksamiselle.
- Ota arjen sujuminen puheeksi, kun huomaat muutoksen lapsen tai nuoren käytöksessä, esimerkiksi väsymystä tai haluttomuutta toimintaan. Jäsennä päivää yhdessä vanhemman kanssa ja auta häntä havainnoimaan muutostarpeita arkirutiineissa.
- Kannusta perheen yhteisten pelisääntöjen laadintaan esimerkiksi sopivan some-ajan sopimiseen.
- Kannusta vanhempaa varaamaan aikaa perheen päivittäiselle yhdessäololle. Tee arjessa tilaa ilolle ja leikille!
- Tarjoa vanhemmille mahdollisuuksia jakaa kokemuksia arjen hallinnasta muiden vanhempien kanssa esimerkiksi vanhempainilloissa tai vertaisryhmissä.

Hyödyllisiä linkkejä

www.mll.fi/vanhemmille/vinkkeja-lapsiperheen-arkeen

neuvokasperhe.fi/arkirytmi

Pohdittavaksi työntekijälle ja työyhteisölle

Miten toimien vanhempi kokee sinut rinnalla kulkijaksi?

Miten voit madaltaa kynnystä arjen huolista puhumiseen?

Tunnetko oman alueesi järjestöjen ja seurakuntien tarjoamat mahdollisuudet tukea vanhemmuutta?

Rajat ja rakkaus suojaavat lasta

Lapsen on tärkeä kokea olevansa arvostettu omana itsenään, hyväksyntää ei tarvitse ansaita. Lapsella tulee olla vähintään yksi turvallinen, pysyvä aikuinen.

Lähellä olevien aikuisten kanssa lapsi testaa rajojaan ja harjoittelee tunne- ja vuorovaikutustaitojaan, elämän kannalta tarpeellisia taitoja.

Yhteinen tekeminen sekä ilon jakaminen tuovat lapselle tunteen siitä, että hän on arvokas vanhemmille omana itsenään.

Lasta suojaa se, että vanhemmat ja muut hänelle tärkeät aikuiset pitävät yhtä ja tietävät lapsen arkeen vaikuttavista asioista.

Pohdittavaksi

Miten vahvistan vanhempaa ilmaisemaan välittämistä lapselle?

Missä tilanteissa otan esille rajojen asettamisen tärkeyden?

Miten voisin antaa vanhemmalle vinkkejä siitä, miten lapsen tunteita kohdataan eri tilanteissa?

Miten voisin antaa vanhemmalle vinkkejä yhteiseen tekemiseen lapsen kanssa?

Miten?

- Jaa tuleville vanhemmille tietoa rajojen ja rakkauden tärkeydestä jo raskausaikana.
- Rohkaise vanhempaa asettamaan rajoja, sillä ne tuovat turvaa lapselle. Voitte yhdessä miettiä sääntöjä arjen eri tilanteisiin.
- Kannusta vanhempaa viettämään aikaa lapsensa kanssa ja olemaan kiinnostunut lapsen päivän tapahtumista esimerkiksi kysymällä lapselta, mitä mukavaa tänään tapahtui varhaiskasvatuksessa tai koulussa.
- Ohjaa vanhempaa pysähtymään lapsen huolien äärelle, kaikki tunteet ovat lapselle sallittuja. Opasta vanhempaa tukemaan lapsen tunteiden tarkoituksenmukaista ilmaisua.
- Huomaa hyvä vanhemmassa ja lapsessa – aidosti!
- Kerro vanhemmalle, että myönteistä suhdetta lapseen rakentaa katse, kosketus ja jakamaton huomio sekä lapsen ikätason mukainen yhteinen toiminta.
- Muistuta, ettei lasta voi kehua tai ihastella liikaa.

Hyödyllisiä linkkejä:

www.perheaikaa.fi

www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/lapsen-ja-vanhemman-varhainen-vuorovaikutus/lapsen-ja-vanhemman-kiintymyssuhde/

www.neuvokasperhe.fi

www.kasvuntuki.fi/tyomenetelmat/ihmeelliset-vuodet-vanhemmuusryhmat

Uni ja kannustava kosketus ovat lapsen perustarpeita

Lapsen unipulmat tuottavat stressiä vauva- ja taaperoperheissä, sekä myös leikki-ikäisten lasten perheissä.

Kun vanhemmat uupuvat, ammattilaisen rauhallinen kohtaaminen ja kuulemisen merkitys korostuvat. Asiaa ei voi silloin ohittaa, vaan siihen tulee tarttua; perheitä tulee ohjata uniohjauksen piiriin tai pysähtyä itse kuulolle.

Perheissä, joissa on univelkaa, myös parisuhde joutuu koetukselle. Perheen kuuleminen ja keskustelu sekä vinkit vauvan rauhallisempaan uneen ovat tehokasta vuorovaikutussuhteiden ja toimivan arjen hoitoa.

Tehokas ja kannatteleva uniohjaus vähentää pitkäkestoisen perhetyön tarvetta.

Kannustava kosketus on yksi lapsen perustarpeista – kerro siitä vanhemmille.

Hellä ja rakastava kosketus tukee vauvan hyvää kehitystä sekä hyvää uni-valvetrymiä. Rakastava kosketus vähentää stressiä niin aikuisella kuin vauvalla – ja isommallakin lapsella.

Hellän kosketuksen voima -ryhmissä vauvaperheille opetetaan vauvahierontaa ja puhutaan kannustavan kosketuksen merkityksestä.

Hyödyllisiä linkkejä:

www.vauvaitkee.fi

ensi-jaturvakotienliitto.fi/oulunensijaturvakoti/apua/raskaus-synnytys-vauva-arki/odotusaika

issuu.com/ensi-jaturvakotienliitto/docs/vauvan_turvaympyra_2018

Vinkki: Tutustu satuhierontaan. Leikki-ikäiset, koululaiset ja nuoretkin tarvitsevat hyvää kosketusta.

Pohdittavaksi

Lapsen tullessa perheeseen, aikuisten välille syntyy vanhemmuussuhde, joka jatkuu vaikka parisuhde joskus katkeaisi. Millä tavoin tuen molempien vanhempien suhdetta lapseen? Kuinka tuen vanhempia hyvään yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen?

Sopiva tuki auttaa arjessa eteenpäin

Varhainen tuki kuuluu kaikille lapsille, nuorille ja perheille. Vanhemmat määrittelevät, mikä heitä voisi auttaa. Jokaisen ammattilaisen tehtävänä on auttaa silloin, kun huoli herää tai tukea pyydetään. Joskus jo huolien kertominen vahvistaa vanhemman omia toimintamahdollisuuksia. Toisinaan taas tarvitaan muita mukaan auttamaan perhettä.

Miten?

- Kun perheessä on tuen tarpeita, tarjoa Lapset puheeksi -keskustelua.
- Voit ottaa perheen tilanteen puheeksi myös muulla vanhemmuutta vahvistavalla tavalla.
- Mieti vanhemman kanssa, mitä lapsi tarvitsee ja miten voimme yhdessä ja erikseen toimia lapsen parhaaksi.
- Tee keskustelun perusteella yhdessä vanhemman kanssa aina konkreettinen toimintasuunnitelma.
- Jos perheen tuen tarve jatkuu, sovi vanhemman kanssa neuvonpidosta tai verkostopalaverista, johon osallistuvat vanhemmat, mahdollisuuksien mukaan myös lapsi tai nuori sekä heidän kannaltaan tarkoituksenmukaisimmat henkilöt.
- Osallistu aktiivisena osapuolena monialaiseen yhteistyöhön ja tee konkreettisia tekoja lapsen ja perheen tukemiseksi sovituksessa ajassa.

Hyödyllisiä linkkejä

www.mll.fi/vanhemmille/vinkkeja-lapsiperheen-arkeen

neuvokasperhe.fi/arkirytm

www.kasvuntuki.fi/tyomenetelmat/ihmeelliset-vuodet-vanhemmuusryhmat

Pohdittavaksi

Miten otan asiat puheeksi lapsen ja perheen vahvuuksien kautta?

Miten kehun ja kannustan vanhempaa?

Miten toimin niin, että tuki toteutuu lapsen tai nuoren kasvun ja kehitysympäristössä ja poislähtämisen tarve vähenee?

Tunnenko palveluverkoston ja yhteistoiminnan käytännöt, kuten esimerkiksi palveluohjausmallin?

Yhteinen toiminta vahvistaa perheiden hyvinvointia

Lapsen ja nuoren suotuisaa kehitystä edistää se, että hänelle tärkeät aikuiset pitävät yhtä ja ovat tietoisia hänen elämäntilanteestaan.

Vanhempainillat tai perheiden yhteiset tapahtumat varhaiskasvatuksessa, koululla tai alueen yhteistyönä luovat pohjaa aikuisten ja lasten tutustumiselle, tiedon jakamiselle, yhteisten sopimusten tekemiselle sekä yhteisöllisyydelle ja vertaistuelle.

Miten?

- Järjestä tapahtumat tarpeiden perusteella – selvitä perheiden toiveet, ota huomioon alueen hyvinvointitieto sekä lapsen ja nuoren kehitysvaiheeseen kuuluvat asiat. Ota lapset ja nuoret mukaan!
- Mieti, mitkä asiat hoituvat tiedottamisella. Keskity kokoontumisissa asioihin, jotka ovat huoltajille merkityksellisiä ja vahvistavat vanhemmuutta ja yhteistyötä.
- Ota rohkeasti toteuttamiseen mukaan yksikkösi muita toimijoita, vanhempaintoimikunta, luokkasi, muiden palveluiden työntekijöitä tai 3. sektorin toimijoita. Kokoa aina tarpeen mukaiset ihmiset yhteisen asian äärelle.
- Vanhempainillat voivat olla alueen tai yksikön yhteisiä hyvinvointia lisääviä tapahtumia, messuja, luokan yhteisiä tapaamisia, perheiden iltoja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa tai teemakohtaisia vanhempien tapaamisia luokkarajat ylittäen. Voisiko tapahtuma olla myös muualla kuin yksikössäsi?

- Voit myös järjestää tietoiskuja vanhemmille siitä, miten he voivat itse tukea lasta tai nuorta haastavissa tilanteissa tai vaikkapa ohjata lapsen tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Vanhemmat ja sinä tiedätte, mitä taitoja juuri nämä lapset kaipaavat.
- Vanhemmuuden tuki on myös yhteisten pelisääntöjen luomista arjen asioista – uni, ravinto, harrastukset, ihmissuhteet, some –aika ja koulunkäynti. Tehtäisiinkö se yhdessä toisiamme vahvistaen?

Hyödyllisiä linkkejä:

vanhempainliitto.fi/opettajalle/osallistavat-ja-vuorovaikutteiset-vanhempainillat

www.mll.fi/ammattilaisille/ammattilaisten-aineistot

www.mielenterveysseura.fi/fi/kirjat/lapsen-mieli-mielenterveystaitoja-varhaiskasvatukseen-ja-neuvolaan

www.mielenterveysseura.fi/fi/pelit-ja-teht%C3%A4v%C3%A4t/mun-mieli-sovellus

Pohdittavaksi työntekijälle ja työyhteisölle

Onko yhteistyömme huoltajien kanssa avointa, kohtaavaa ja vanhemmuutta arvostavaa? Kutsunko huoltajat yhteistyöhön luottamusta ja kunnioitusta osoittaen?

Mitä tietoa lapsen ja nuoren kehityksestä sekä suojaavista tekijöistä meillä on ja kuinka me yhdessä perheiden kanssa jaamme sen hyvinvointia edistävästi?

Mitä sellaisia asioita tiedän lasten ja nuorten kehityksestä sekä kehitystä vaarantavista riskeistä, joita voisin yhdessä huoltajien kanssa jakaa sekä pohtia ratkaisuja haastaviin tilanteisiin?

Toimiva parisuhde tukee lasta

Koti on lapsen tärkein kehitysympäristö. Siksi onkin merkityksellistä, miten vanhempien keskinäiset suhteet toimivat ja miten he jakavat vastuun arjesta.

Toimivassa parisuhteessa on hyvä olla; tulet kuulluksi ja nähdyksi suhteessa omana itsenäsi! Vanhempien välillä on keskinäinen kunnioitus ja arki on tasapainossa niin ajankäytön, tunne-elämän kuin tarpeiden näkökulmasta.

Mitä paremmin vanhemmat voivat, sitä paremmin he jaksavat ottaa vastaan ympäristössä tapahtuvia muutoksia.

Lapselle on tärkeää, että hänen ympärillään on myös muita tärkeitä aikuisia, koska läheiset ihmissuhteet tukevat lapsen myönteistä kehitystä.

Miten?

- Mieti, miten voit olla lapsen tukena, kun perheessä on vaikeaa.
- Rohkaise pariskuntaa tuomaan esille puolisonsa vahvuuksia ja huomioimaan arjen pieniä tekoja.
- Ohjaa perhe tarvittaessa perhekeskuksen palveluihin, esimerkiksi perheneuvontaan.
- Kohtele vanhempia tasapuolisesti –olet vain lapsen puolella!

Hyödyllisiä linkkejä:

www.vaestoliitto.fi/parisuhde/nettikurssit/tunnekeskeinen-parisuhdekurssi

www.perheaikaa.fi

www.parisuhteenpalikat.fi

Pohdittavaksi

Pohdi omaa käsitystäsi erilaisista parisuhteista?

Mikä on roolisi, kun huomaat, että perhetilanne vaikuttaa lapseen.

Tiedätkö, mistä perheet saavat tukea parisuhteeseensa?

Vanhemmuus jatkuu eron jälkeen

Vaikka parisuhde päättyy, vanhemmuus jatkuu. Erotilanne tuo lapsen ja vanhemman arkeen ja elämään muutoksia. Tuen tarve korostuu kriisiytyneessä erotilanteessa, mutta sopuisankin eron aikana perhe voi kaivata tukea parisuhteen päättymiseen ja uudenlaiseen elämäntilanteeseen.

Miten tukea vanhempaa erotilanteessa?

- Kysy vanhemmalta, miten jaksat, mitä sinulle kuuluu, millä tavoin arki on muuttunut?
- Mieti vanhemman kanssa, miten ero vaikuttaa lapsen arkeen. Pohtikaa myös, millä tavoin vanhemmuus ja vanhempien välinen yhteistyö, eroon liittyvät tunteet ja toimintatavat näyttäytyvät lapselle. Lapsen tarpeet ovat ensisijaisia.
- Kannusta vanhempaa mahdollisuuksien mukaan yhteistyöhön toisen vanhemman kanssa. Hyvä yhteistyö auttaa sekä lasta että vanhempia uudessa tilanteessa.
- Vanhemmuussuunnitelma auttaa vanhempia huomioimaan, suunnittelemaan ja sopimaan lapsen arjesta eron jälkeen.
- Kannusta vanhempaa kertomaan perheen elämäntilanteen muutoksesta lapsen eri kasvuympäristöjen läheisille aikuisille. On tärkeää, että lapsen elämässä olevat aikuiset ymmärtävät ja osaavat tukea lasta arjessa oikealla tavalla.
- Kannusta vanhempaa tarvittaessa hakemaan tukea eroauttamista tarjoavista palveluista, kuten lastenvalvojalta, sosiaalipalveluista, perheneuvonnasta, perheasiainneuvottelukeskuksesta, turvakodilta, palveluohjauksesta, järjestöjen, seurakuntien tai yksityisten palveluntarjoajien palveluista.

Pohdittavaksi

Huomioinko työssäni molempia vanhempia perheen erosta huolimatta? Kuuluko etävanhemman ääni? Kuuluuko lapsen ääni?

Mitä itse voin tehdä perheen muuttuneessa elämäntilanteessa lapsen ja vanhemman tukemiseksi?

Millaisia ovat omat käsitykseni ja kokemukseni erotilanteista?

Hyödyllisiä linkkejä

stm.fi/vanhemmuussuunnitelma

mielenterveysseura.fi/fi/kirjat/lapset-puheeksi-lokikirjat
apuaeroon.fi

nuortenystavat.fi/yksikot/vanhempien_akademia

ensijaturvakotienliitto.fi

Lapsen ja vanhemman tuki erityisissä tilanteissa on tärkeää

Toisinaan perheiden elämäntilanteet vaativat erityisiä toimia, enemmän tukea ja erityistä huomiota. Näitä tilanteita voivat olla mm. sosiaalihuollon tarve, lastensuojelulliset huolet, päihdeneuvonta, erikoissairaanhoidon tarve tai eri palveluiden yhteensovittaminen.

Miten tukea vanhemmuutta?

- Kysy vanhemmalta, miten jaksat, mitä sinulle kuuluu, millä tavoin haastava tilanne vaikuttaa perheen arkeen.
- Kartoita perheen lasten kokonaistilanne esimerkiksi Lapset puheeksi -keskustelun avulla.
- Selvitä, keitä perheen lähiverkoston kuuluu ja se, olisiko heillä mahdollisuuksia tukea perheen arkea ja lasta.
- Selvitä, mitä palveluita perhe saa. Varmista, että perhe on tuen piirissä. Kannusta vanhempaa hakeutumaan palveluihin ja hyödyntämään olemassa olevia palveluita.
- Huomioi perheen arjessa hyvin sujuvia asioita ja vahvista niitä.
- Mieti yhdessä perheen kanssa, mitä konkreettista vahvuuksien vahvistamiseksi ja haavoittuvuuksien korjaamiseksi on tehtävissä siten, että perhe pärjää haastavasta tilanteesta huolimatta

- Riittävä ymmärrys vanhemman tilanteesta ja mahdollisista omista traumaattisista kokemuksista auttavat sinua suhtautumaan vanhempaan ja tilanteeseen ja luo luottamusta yhteistyösuhteeseen. Huomioi vanhempaa tukiessasi, että lapsen kasvu ja kehitys eivät saa vaarantua, ja että ensisijaista on lapsen suojeleminen ja hyvinvointi.
- Ota mukaan muut ammattilaiset
- Pohdi vanhemman kanssa, mitkä palvelut voisivat tukea perhettä
- Sovi vanhemman kanssa, mihin ja millä tavoin ollaan yhteydessä
- Tarvittaessa ota yhteyttä perheen kotikunnan palveluohjaukseen, sosiaalipalveluihin, terveystieteisiin, lastensuojeluun, sosiaalipäivystykseen jne.
- Sosiaalihuolto- ja lastensuojelulaki määrittävät ammattilaisten velvollisuuksia ilmoitusvelvollisuuteen (LSL 25§, SHL 35§) ja tuen tarpeen selvittämiseen liittyen (LSL 26§, SHL 36§)
- Tee ilmoitus sosiaalihuollon tarpeesta ensisijaisesti vanhemman kanssa. Keskustele vanhemman kanssa, miten aiot toimia perheen tilanteessa. Kerro velvollisuuksistasi työntekijänä.
- Huomioi, että voit tarvittaessa konsultoida muita ammattilaisia, mikäli olet epävarma, miten sinun tulisi toimia
- Kannusta vanhempaa kertomaan perheen elämäntilanteesta lapsen eri kasvuympäristöjen läheisille aikuisille, mikäli tilanne vaikuttaa lapsen arkeen. On tärkeää, että lapsen elämässä olevat aikuiset ymmärtävät ja osaavat tukea lasta arjessa oikealla tavalla
- Ole avoin ja rohkea. Kerro vanhemmalle, mikäli odotat vanhemmalta toimia haastavankin tilanteen muuttumiseksi, jotta sekä lapset että vanhemmat voivat kokea olevansa turvassa?

Pohdittavaksi -kysymyksiä teemaan liittyen seuraavalla sivulla.

Pohdittavaksi

Huomioinko perheen haastavassa tilanteessa riittävästi vahvuuksia eli asioita, jotka perheessä sujuvat tavallisesti? Otanko puheeksi, jos on epäilyä päihteiden käytöstä tai väkivallasta?

Voinko omalta osaltani vahvistaa vahvuuksia ja vaikuttaa haavoittuvuuksiin pienilläkin konkreettisilla teoilla?

Tarjoanko tukea, apua ja palveluita riittävän varhaisessa vaiheessa, oikea-aikaisesti ja riittävästi?

Tietääkö vanhempi, mitä toimia häneltä odotetaan?

Ovatko tavoitteet konkreettisia, ymmärrettäviä ja mahdollisia saavuttaa?

Tuliko asiakas kuulluksi ja kohdatusti?

Kokeeko vanhempi tulevansa autetuksi?

HYÖDYLLISIÄ LINKKEJÄ

kasvuntuki.fi

mielenterveysseura.fi/fi/kirjat/lapset-puheeksi-lokikirjat

thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja

Lastensuojelulaki: www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417

Sosiaalihuoltolaki: www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301

Vakautta vanhemmuuteen: www.traumaterapiakeskus.com

ihmeellisetvuodet.fi

paihdelinkki.fi/fi/mista-apua

www.ehyt.fi/fi/paihdeneuvonta

thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lahisuhde_perhevakivalan_ehkaisytyo

www.mll.fi/vanhemmille/vinkkeja-lapsiperheen-arkeen

www.adhd-tietoa.fi

www.voikukkia.fi

ensijaturvakotienliitto.fi/tukea-ammattilaiselle

varjosta.fi

 POHJOIS-POHJANMAA
Council of Oulu Region

 **SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ**

**Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö**

**TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS**
National Institute for Health and Welfare